

újságban. Ekkor persze előkerülnek az első tapasztalatok és a kamaszos kérdés is. A mozi tehát a megismerés, a beavatás háza. Tibornak százezernyi szórakozás közül a legkedvesebb. Negyedik Sztálin – gyermeki bájjal így oldja fel az IV-rövidítést – szerint ráadásul a leghatásosabb agitációs eszköz, bár nem tudja, mit is jelent ez pontosan. Egy este tán éppen a vágyott-félt beavatódás reményében ered a rúzsos szájú jegyszédő nyomába. Maga sem tudja, mit vár tulajdonképpen. A jegyszédő csúf, idős, szoknyája alatt reng a hús. Szerelmet nem kaphat tőle, csak büntudattá, hazugsággá dagadó tapasztalatot. De erre egyelőre nem gondol. Úgy érzi, hogy a jegyszédő – akár a mozi maga – könnyű kalandot, azonnali élményt, megismerést kínál. Etelka viszont – állítja Tibor – a negyedik dimenzióból jött, valahogy túlvan a vásznak koszos síkvalóságán. Elérhetetlen. Kezdetben így érzi legalábbis.

Ha a mozi a megismerés háza, az opera akkor az elmúlásé. Az operába hívja el Tibor Etelkát, és ott látja meg, hogy egy másik fiú kezét fogja a lány. Ott török hát el a varázs, ott kezd foszladozni az álomvilág. Az opera a régi, csillogó világot is jelenti a regényben. Egy letűnt kort, aminek a színeit a városszéli ószer-piacra szállították, amiből csak a falszürke maradt és amiből Mozartot azért mégsem lophatják el. Ez a régi világ elő-előbukkan Tibor képzeletében is. Ilyenkor kigördül a Bély grófok hintaja a Szentegyház utcára és a Főtértől a Vashíd irányába zötykölődik a villamos. De ha véget ér a káprázat, akkor nem marad más, csak a kolozsvári fagy. A régi világ csak az operában csillan meg néhanap, no meg a polgári lakások csendjében. Suttogva-rettegve vegetál. „Csak hallgatni kell, némának kell lenni, mint a sír” – tanácsolja Tibor szüleinek Ernő bácsi, az idős rendező. Tiborban azonban a csend, a hallgatás egyre többször hazugságba csap át. És ez az a kitapinthatatlan pont, ahol a hintós-csilláros-operás világgal együtt eltűnik a diák kamaszos ártatlansága is. Tibor átéli, de nem érti ezt a haláltusát. Sokkal fontosabb neki a vele megesett katasztrófa. Hogy Etelka kezét más fiú fogja. Ezért arról is csak mellékesen értesül az olvasó, hogy a muzik *A sztálingrádi csatát* vetítik, az utcán emberek elhurcolásáról hallani kősa híreket, csukott ajtók mögött pedig munkatáborokról és besúgásról pisszegnek.

És Tibor, ez a naiv, érzékeny, kíváncsi kisdíák egyszerre eltéved az udvarok, utcák, átjárók, álhírek és hazugságok útvesztőjében. Olyan messzire került a tiszta szerelemtől, ahonnan visszatalálni szinte lehetetlen. Annyira beleszédül, hogy egy ponton eszméletét veszti. Maga sem tudja, hogy szimulál csak, vagy tényleg elájul. Az Évával megélt szexualitás aztán látszólag kiutat jelent számára. Ez sem tiszta kapcsolat azonban, hiszen titokban, hazugságban születik. Az aktus után Tibor bevallja ugyan minden korábbi hazugságát, ám a gyónás átmeneti megkönnyebbülést jelent csak, feloldozást nem hoz. Hiszen ha volna is visszaút, az Tibor számára már ismeretlen. „A hazugságot tökélyre kell fejleszteni, tűnődik egyszer Évának, és Éva élénken bólogat.” Ártatlansága oda. A diák elveszett, elenyészett. Hogy vajon vágyainak, vagy a háttérben settenkedő változásoknak, a

láthatatlan politikumnak esett-e áldozatul, végső soron egyre megy. Áldozatnak sem feltétlenül tekinthető, amennyiben csak a sajátos *modus vivendire* lelt rá. Elveszettek viszont mindenképpen, hisz önmagával képtelen volt megkötni a különbékét. Készületlen volt a felnőttkorra, készületlen a korra, amelyben élnie volt muszáj.

Bár súlyos témáról beszél Kolozsvári Papp, lebeg a szöveg. Az elmosódott történelmi háttér előtt játszódó különös, személyes, mégis tipikusnak tetsző történettel egyszerre mind egy időszak hazugságait, csapdáit is élénk tárja. Egy egész nemzedék lehetséges sorsának állít ezzel emléket. A cselekményt pontos koordináták határolják. A gyermeki naivitás által Negyedik Sztálinnak olvasott, gyűlölt-szeretett, mozivásznat és tantermet betöltő diktátor-kolosszus halálától egészen a magyarországi forradalom rádióból szivárgó híréig tart. A három és fél év alatt szinte semmi sem történik, mégis megváltozik minden. Az éteri szerelem helyére szürke érzések költöznek, az álmok idejét felváltja az ébredés. Tibor nem szárnyal már a város felett, hanem leszegett fejjel baktat a szeles utcákon. Ebbe a mozdulatlan, kies világba kalauzol a könyv, ahol egy letűnt kor törmelékén egy átalakulásban lévő test és egy átalakuló lélek rángásaival ismeret meg. Hogy a diák végül elbukik-e, vagy csak idomul, nehéz volna megítélnünk. Bárhogyan is, Tibor a régi Kolozsvárhoz tartozik, és a régi világgal enyészik el. És mégis örökké megmarad, akárcsak a bíbor színű nyomok a kolozsvári kockaköveken.

(Aaron Blumm: *Biciklizéseink Török Zolival*. JAK-Symposion-PRAE.HU, 2011)

Visszagondolva gyerekkoromra, a bicikli az önkifejezés netovábbja volt. „A tiéd hány sebességes? Teleszkópos?” Sőt jobban meggondolva maga az együtt bringázás is több volt szimpla közös időtöltésnél. A kérdés, hogy „eljössz biciklizni?”, szinte minden alakuló barátság vagy szerelem kezdetét is jelentette egyben.

Azt nem tudom, hogy Virág Gábort, azaz Aaron Blummot is hasonló emlékek vezérelték-e, amikor hozzáfogott saját kis

(ami eredetileg Svetislav Basara kortárs belgrádi írótól származik) szinte mottóként lebeg a kötetben fellelhető összes szöveg felett. Mert a *Biciklizéseink Török Zolival* ízig-vérig egy szerelmes történetet elbeszélése, de persze nem a szokványos módon. A bicikli itt nem egyszerűen bicikli, hanem kerék-pár, a szerelem, az együttlét katalizátora. A szerző így nyilatkozik erről egy interjúban: „a kerékpár, mint ahogy a neve is mondja, két, a tökéletesség jelképének tekinthető körből tevődik össze, ezért az égi szerelmet szimbolizálja. A tandem két ülése viszont a földi szerelmet jelképezi, hiszen ezzel a járművel csak akkor lehet haladni, ha ketten egy irányba bicikliznek.”

Aaron Blumm szövegei azonban még tovább árnyalják ezt a szimbólumrendszert. Már a bevezető is szándékosan elbizonytalanítja, de egyben tehermentesíti is az olvasót. Nem az lesz az érdekes, hogy kik a könyv szereplői, elbeszélői, hogy ki kivel kerékpározik. Nem fontos, hogy kicsoda a *Török Zoli*, kicsoda *Klára*, aki néha tévedésből *Ágnes* (is). Pontosabban *Török Zoli* vagy *Klára* csak *Török Zoli* és *Klára* számára jelenti a keresés célját. A prologus egyben használati útmutatóvá is válik a későbbiekben: „[...] ki az a Török Zoli? [...] én vagyok-e ő, vagy ő én, vagy hogy is van ez. Ilyenkor nem igazán tudtam válaszolni, [...], de legtöbbször csak mosolyogtam.” Ha mindenáron elbeszélőt/elbeszélőket vagy szereplőket keresünk a *Biciklizéseink...*-ben, tévúton járunk. Ezek az írások pont ezt az olvasói beidegződést provokálják. Ezt a mosolygást nem szabad elvesztenünk az elsőre átláthatatlan szövegrengeteg olykor keserves kibogozása során.

Az a tény, hogy a *Biciklizéseink...* szövegei először blogbejegyzések formájában voltak olvashatók, a végül fizikai formátumban is megjelenő írások befogadása és értelmezése során nem bír jelentőséggel. Egy dolgot kivéve. Az írások hangneme, stílusa hol rejtetten, hol kihívóan használja korunk divatos kifejezési formájának nyelvi fordulatait. Ráadásul annak is egy külön válfaját. A Blumm által itt használt nyelv egy képzeletbeli, kamasz, csapongó, és reménytelenül szerelmes blogíróé is lehetne. Ilyen blogot, azt hiszem, rövid keresés után is ezerszámmal találunk a világhálón.

De hogy ezen a megoldáson is csavarjon egyet a szerző, az írásokban szándékosan halványan körvonalazódó szereplők, hely-

irodalmi bringa-univerzumának felépítéséhez, az viszont biztos, hogy a kerékpározáshoz köthető többlet jelentéstartalmakkal nem fukarkodott legújabb kötetében.

„A felülről alátékintó Szentlélek előtt világos, hogy a biciklizők azért vesznek lendületet, mert hozzá igyekeznek, az égi szerelemben.” Ez a mondat

színek, történések kívül esnek az időn. A forma (blogbejegyzés) jelenünkhöz tapad, míg a megírt szerelmes történet/ek folyamatosan elszakad/nak bármilyen jelenidejűségtől. Ez az időn kívüli többféle módon is tetten érhető a szövegekben. Szándékos a következetlenség a megjelölt időpontokban („Tegnap múlt pontosan hat hónapja, hogy megismerkedtem Zolival”; „Régóta biciklizem Török Zolival. Van annak talán már három éve is. Vagy még több? Vagy kevesebb?”; „[...] rájöttem, nem tudom meghatározni a biciklizéseink kezdetét”). Vagy ott vannak a szövegeket meg-megbontó szerelmes levelek, levéltöredékek, („Mégis írt. Hát csak szeret. Most hozta a posta”), amelyek egy letűnt korszakot idéznek meg. Így a biciklizések, nevezzük inkább így a megelevenedő epizódokat e szerelmes történetből, időben (és térben) is bizonytalanul „lebegnek”. A *Biciklizéseink...* szövegeiben való elmélyülés így egy bekötött szemmel való bringázás élményanyagával rokonítható. Egyszerre lehetünk szabadok és kiszolgáltatottak. A szövegek sorszámozása (*első biciklizés, második biciklizés, huszonötödik biciklizés*, stb...) is csak annak az olvasói elvárásnak a fricskája, hogy ezekből az epizódokból valahonnan valahova tartó történetet olvassunk ki.

Ha mindezt elfogadtuk, akkor válik csak érthetőbbé a szövegeket mozgó feszültség. A feszültség a vágyott, nem evilági, tökéletes, illetve a földi, gyötrelmes szerelem között. A kerékpározás lehetőségeket teremt az együttlétre, viszont egy elmaradt közös kerekkezés felveti a féltékenységet, megcsalás problémáját, így módon válik szervezőerővé maga a biciklizés a szövegekben. Arról a folyamatosan előbukkanó kérdésről nem is beszélve, hogy egy tandem közösen haladnak-e épp a „hősök”, esetleg egyedül, vagy netán két külön biciklin.

Ahogy a bekötött szemű biciklis is tájékozódhat a hangok alapján, úgy az olvasó számára is létezik segítség a teljes eltévelyés megakadályozására. Ezt a segítséget a kötet szerkezete hordozza. Bár a *Biciklizéseink...* szinte összes szövege álom- és valóságképek egymásra vetítésével dolgozik, mégis érezhető egy ív a könyv végigolvasása után, ahogy a kezdő egységben (*az első hat hónap*) bejárható mikrouniverzum (férjes asszony, képzelt[?] férfi szerető és megunt férj hármasa) egyre inkább tágul időben és térben is egyaránt, ahogy egyre messzebb jutunk ezen a kacskaringós bringaúton.

A kötet első része ráadásul, *az első hat hónap*, félrevezető lehet a továbbiak ismeretében. Fel-felbukkannak elbizonytalanító tényezők, de ebben a részben például még szinte nyoma sincs a később egyre sűrűbben élénk táruuló túlfűtött erotikának. A látszólag könnyen értelmezhető szerelmi viszonyrendszert megmagasítja a már fentebb említett égi szerelem dimenziójának beemelése: „Ma valaki azt mondta, nem is vagyok ember, és gondoltam – tényleg: tündér vagy te, tünde”; „Egy templomban is voltunk, ahol egy néger pap azt prédikálta, hogy aki kerékpárra száll, az valójában keresztre feszül”; „[...] És a te szíveddel élnék. És ismét rend lenne a világban.” Innentől kezdve párhuzamosan játékban marad a biciklizés több lehetséges olvasata is. Egyrészt a férfi-nő közti szerelem kínjai és csúcspontjai jelennek meg az

írásokban, másrészt két különböző, ősbibb, idők felett álló minőség közeledő-távolodó násztáncaként is értelmezhető az egyes biciklizések/epizódok.

A második egységet (*a második levél*) például egy az egyben a testi szerelem részletes taglalása jellemzi. Blumm olykor itt már az olcsó erotikus irodalom nyelvi kellékeitől sem riad vissza, nyilván ez is egy újabb provokatív elem a szerző részéről. Az egyik legjobban sikerült epizód ebben a részben a *nyolcadik biciklizés*, amiben Török Zoli, a szerető hangszerként bánik a női testtel, felidézve ezzel egy másik, hasonlóan muzsikus lelkületű irodalmi alakot, Koszta Nérót, a fűmuzsikust Darvasi László *Virágzabálókjából*.

A harmadik részben már valódi tandem-irodalomról beszélhetünk, hiszen az addig megismert egyetlen (női) elbeszélő hang „párta lel”, és megjelenik egy másik (férfi) elbeszélő is, így olykor oldalról oldalra a szövegek egymással feleselnek, vagy épp egymás mellett beszélnek el. Sőt néha akár egy szövegen belül is megszólal a tandemet hajtó két „hang”. A Blumm által kreált világ *a negyedik lépéssel* éri el legtávolabbi pontját, amikor egy török hárem lesz a helyszíne a két „hang” egymásra találásának, majd későbbi szétválásának.

„Sokat kellett gyötörnöm az agyam, mire az apró jelekből rájöttem, mi is történt, hol vagyok.” Ez a kötet végén felbukkanó mondat jellemzi talán a legjobban *Biciklizéseink...*-ben való elmélyülést. Az elbizonytalanító tényezők miatt „zörög és kattog” ez a kötet, mint egy régi, rozoga bicikli, de ez egyben a szövegek erőssége is. Blumm is tudja, egy sokat használt kerékpár jobban a szívünkhöz nőhet.

↳ *Bátorligeti Mária*

Eretnekek márpedig vannak

(Weiner Sennyey Tibor: *A nagy eretnek. fapadoskonyv.hu, 2011*)

Weiner Sennyey Tibor írói terepe elsősorban a személyiség misztikával átszőtt, mikrokozmosz világ. A fiatal szerző negyedik könyvében, *A nagy eretnek*ben is az emberben jelenlévő irracionális magra fókuszálva bontja ki az egymástól időben és térben távol eső dolgok metafizikai kapcsolatrendszerit. A kötet tizenkét kisprózájának szereplői olyan eretnekek (mint például Baudelaire, Báthory Erzsébet, Borges, Kempelen Farkas, Marco Polo, Marcus Aurelius, Poe, Rilke, Békássy Ferenc, Sennyey László), akik koruk szellemisége, dogmái fölé emelkedve az író számára újrahasznosítható gondolataik, hozzájárulásuk, illetve stílusaik imitációs lehetősége révén válnak fontossá. Noha a kisprózák zöme két (értelmezést segítő) alcímmel is rendelkezik, tipográfiaileg részegységekre, képkockaként felfogható effektekre tagolódnak, addig magában a makroszövegben (az egyes novellák kötetben elfoglalt helyét illetően) nemigen fedezhető fel koncepcionális elrendezés.

A könyvborítón egy vízszintesen leterített, ezoterikus mintázatú szőnyegkép, illetve ennek merőleges tükörképe látható. Abszurd módon a tükörkép nem adja vissza a szőnyegen lévő alak sziluettjét. Az érzéksaladás hasonló jelenségének verbális megjelenítése tapasztalható meg a Weiner Sennyey-prózák egy részében is: *Az igazi vámpír*; *A montenegrói notesz*; *Oktogon*; *Három kis sci-fi* stb. Az egymásra vetülő szövegfajtákban mágikus realizmushoz hasonló módon satírozódnak szét a misztikus tartalmakat rejtő és az ezekből eredeztethető palimpszeszt-, pastiche- és parafrázisformációk. *Az igazi vámpír*ban például Czóbel Minka, Sennyey Elza és Báthory Erzsébet rokoni kapcsolata mellett körvonalazódik egy metafizikai és egy irodalomtörténeti sík is. A műfajilag eltérő regiszterek kissé érdes felülettel illeszkednek egymásba, viszont lényegesen homogénebb az állfilológiai okoskodást tartalmazó narratív hozzáírás, mely a századelőn alkotó Czóbel Minka költőnő állítólagos, megroggalt állapotban lévő regényrészletének megtalálási körülményeiről szól. (Tény: Báthory Erzsébet-históriákon kívül egyetlen Czóbel Minka-vers állt csupán a szerző rendelkezésére.) „Szürke szemem világít a sötét éjben”, olvasható a versszegmens. „És úgy folytatódik, mintha én írtam volna”, veszi át a szerző-nar-

rátor a maszkot, hogy belebújva megjelenítse a toronyszobába befalazott Báthory Erzsébetet. A tényeket felülíró apologetikus monológ túlzott szubjektivitását a hozzáírás ötletessége feledteti. Az életre írt grófnő ugyanis (talán szenzációhajhász korunkhoz igazodva) nem akarja felmenteni önmagát az idők során megcsontosodott vámpírlendák alól. Ellenkezőleg: ördögi tervet eszel ki. Egy szőnyeget készít, mellyel a szökését akarja megvalósítani. Úgy kell majd leterítenie, hogy amikor az ételt hozó szolgáló bekukkant a résen, éppen akkor essen a szőnyegre az érzéksaladás evokáló fénypászma, melynek hatására a csejtei vár népe kibontja majd a befalazott ajtót. Ebben a motívumban WST ábrázolásmetódusának lényegét fedezhetjük fel, miszerint a tapasztalati világában nem lehetséges a megismerői szubjektumot és a megismerés tárgyát mint egymáshoz képest különemű entitásokat felfogni. Az emberi elme maga is létforma, és a lét egyetemes Egységében (az egymással reflektáló WST-szövegformák alap gondolata szerint) nincsenek abszolút határok. „A változás talán nem is magában a történetben van, hanem a felismerésben”, olvasható a kötet második rövidprózája élén (*Az utolsó lipótmezei*), mely közvetlenül az ördöggel történő találkozás misztikus megtapasztalásához kapcsolódik (*Baudelaire köpenyében*). Az „igazi” felismerés ebben a spirituális beavatásként értelmezhető aktusban, az ördöggel történő találkozásban zajlik le, vagyis a szerzői tudat és az elképzelt valóság kölcsönhatásának eredményeképpen. A szerző abból az álláspontból indul ki, hogy a felfogható dolgok tartalmuk szerint részben vagy csaknem teljes egészében rejtve maradnak előttünk. Az elme a megismerésre mozgósított arzenáljával igyekszik kiegészíteni a hiányzó részeket, ezért barangol(hat) ki a szerzői tudat az elődök által már kitaposott transzcendens síkokra, ahol az egységben látáshoz szükséges valóság tartalmakat sejt. Akárcsak a *Császár Pannóniában* című műben, melyben Marcus Aurelius *Elmélkedések* című munkájának azon gondolatforgácsai íródnak újra, melyeket a császár 177 és 180 között Pannóniában a markomannok, kvádok elleni hadjárat ideje alatt írt. WST a levél szövegében invenciózus leleménnyel megteremti az Aurelius-œuvre sztoikus bölcselleteinek esszenciális kivonatát. Olyan sarkalatos kérdések fogalmazódnak újra, mint a világ végtelen áramlása, változása. WST parafrázálásában az ember feladata az összhang megvalósítása a mindenséggel, mely a minden emberben közös ősi rész, a daimón segítségével érhető el. „A mellettem heverő markomann [...] is egy lényegében velem”, elmélkedik a császár-narrátor, aki az általa megszürt markomann haldoklásában meg akarja a halál mibenlétét tapasztalni. A létrejött szövegtest bonyolult időkonnotációit az is okozza, hogy maga Marcus Aurelius is különböző gondolkodók szövegeivel dolgozott. Így Apollonios, Sextus, Platón, Euripidész, Crates stb. bölcselkedései többszörsően újrahasznosított vándorgondolatokként jelentkeznek a WST-szövegben.

Különböző műfajok összemosásának kísérlete leginkább *A Rilke palimpszeszt* alcímű, *Ének B.F. huszáronkéntes szerelméről és haláláról* című, hosszabb-rövidebb szerkezeti egységekre

tördelt kisprózában valósul meg. A polifon alkotásban epikus, esszéisztikus, lírai, irodalomelméleti szövegbetétek hoznak létre egy hangulatilag összeforrott művilágot. A mű alap koncepciója a 22 évesen (1915-ben) meghalt költő, Békássy Ferenc és a 17. században élt kornétás Rilke Kristóf élettörténetének kísérteties hasonlóságán alapul. A többféle idősíkból statikailag állandósult pontként jelenik meg a *Teásdoboz* regisztere. A dobozon látható (antropomorfizált) figurák szecessziós narrációja meghökkenítő nézőpontváltással zárul: „A zentai mereven nézte a teásdobozon a szamurájt, aki cseresznyefaággal a kezében sétál a tájban, talán haza, ahol már legszebb gésájának kórság ette teste várja.

A Rilke Kristóf korában élő Sennyey László pap a szereplője a kötet címadó novellájának, *A nagy eretnek*nek. A nagyszombati rektor úti naplója (diariuma) Molines Mihály egyházatyja inkvizíciós peréből (1687) a következő vádak sorolja fel címszavakban: „bestialitás, paráznság, hitellenes tévelygés, szentségtörés.” WST narrátora egyetlen vádpontot ír tovább (hitellenes tévelygés), s alkot egy Molinesnek tulajdonított hitrendszert többféle vallási tan ötvözésével.

A preszövegek végtelen számú irányultságából adódó intertextuális lehetőségeket feszegeti *Tagore Balatonfüreden*, illetve *A zentai prózakert*. Ez utóbbi alkotás krimielemekekkel történő játéknak is felfogható, akárcsak *A hallgatógép*, melynek regiszterében Kempelen Farkasnak tulajdonított abszurd felfedezés (hallgatógép) tervezetének nyomába ered a narrátor. Az E. A. Poe-féle romantikus krimi cselekményvezetését paródiaszerűen utánozó művilágban a hallgatógép tervezetének kalandos megtalálásáról, meghökkenítő alkalmazhatóságáról, az emberi közléskényszerről és a tökéletes meghallgatásról van szó. A mű hipertextszerűen működő információadagolása korunk kommunikációs kérdéseit járja körül.

A megismerés másféle útja figyelhető meg *Az utolsó lipótmezei* című kisprózában, ahol ápoltként és pszichiáterként önazonos narrátor papírra vetett (félíg örült, vagy tán egészen azzá szimulált) gondolatai jelenítődnek meg. Ezzel rokon novella a *Három kis sci-fi*, alcím: *Három üzenete érkezett*, mely az empirikus világon túli Létezővel történő hiábavaló kapcsolatteremtési kísérletet érzékelteti.

A kötet novelláinak olvashatóságát elősegítik az értelmezést intonáló alcímek és a gondosan megszerkesztett, áttekinthető mikroegységek. Függetlenül attól, hogy érdekes olvasmányként közelít a befogadó a művilágokhoz, vagy maga is a lét mélyebb rétegeibe óhajt lemerülni, mindenképpen a nagy Titok közelébe kerül, még ha csak annyira is, mint „ahogy a távoli hegy vízesése érintheti a tengert.”

